

17 ביוני 2020

לכבוד

יוסי כהן, מפקד מחוז דרום, פיקוד העורף

באמצעות מייל קצינת פניות הציבור : 1111@idf.gov.il

שלום רב,

הנדון: הוספת שמות הכפרים הלא מוכרים למאגר היישובים באפליקציית

ההתרעות של פיקוד העורף

סימוכין: פניותינו מיום 15.1.19 ומיום 21.5.19 תשובתכם מיום 14.4.19

הרינו לפנות אליך פעם נוספת בדרישה להוספת שמות הכפרים הערבים הבדווים הלא מוכרים בנגב ליישומון ההתרעות של פיקוד העורף לטלפונים הניידים. פנייתנו זו באה לאחר שורה של התכתבויות ופגישה בנושא, אשר העלו חרס כפי שיפורט בהרחבה בגוף הפנייה. נזכיר כי הגבלת תושבי הכפרים הלא מוכרים משימוש באפליקציה, פוגעת פגיעה קשה בזכויותיהם הבסיסיות לחיים, לשלמות הגוף ולשוויון. מכאן, נבקש לקבל את עמדתכם בדחיפות על-מנת שנוכל לכלכל את המשך צעדינו ובכלל זה פניה בעניין לערכאות המשפטיות. להלן נימוקי פנייתנו זו:

1. בצפון הנגב קיימים 35 כפרים לא מוכרים אשר ממוקמים הן בשטחים גליליים (שטחים שאינם בתחום השיפוט של רשות מקומית כלשהי) והן בשטחים מוניציפאליים של רשויות שונות: רהט, באר שבע, ערד, ירוחם ועוד. אומדנם המדויק אינו ידוע, אך על פי הערכות שונות בכפרים הלא מוכרים ישנם כ-80,000 תושבים המתגוררים הן בבתי קבע והן במבנים ארעיים, לרבות פחונים וצריפים.
2. הכפרים הלא מוכרים נעדרים אמצעי מיגון זמינים כלשהם וזאת על אף שהכפרים נמצאים בטווח הירי של טילים. בהיעדר מקלטים ציבוריים קבועים או מרחבים מוגנים מוסדרים בתוך הכפרים ובהתחשב בהיקף הסכנה הנשקפת לחייהם קיימת חשיבות מיוחדת לאספקת התרעות בזמן אמת על ירי טילים עבור התושבים בכפרים הלא מוכרים.
3. ביום 15.1.2019 פנינו אליכם לראשונה, בעקבות פרסום ב"הארץ" (כתבתו של יניב קובוביץ' ואלמוג בן זכרי מיום 4.1.2019) ממנו עולה כי בעקבות ביטול השימוש באפליקציות הפרטיות והמעבר לשימוש באפליקציית פיקוד העורף באופן בלעדי, נמנעת מתושבי הכפרים הלא מוכרים גישה למידע חיוני. אפליקציית ההתרעות של פיקוד העורף הינה אפליקציה ללא תשלום המותקנת בטלפון הנייד, ומשמשת לשם שליחת התרעות בזמן אמת על ירי טילים ורקטות על פי שם הישוב בעזרת מערכת ה-GPS. לשם הפעלתה, נדרש מתקין האפליקציה לבחור שלושה יישובים ("אזורי עניין" כפי שהם קרויים בתכנה), כדי לקבל התרעות בזמן אמת על ירי טילים, תרגילים של פיקוד העורף או מידע על הנחיות התוכנות, בחירת מרחב מוגן, היערכות משפחתית ועוד. יודגש, כי האפליקציות הפרטיות שהיו בשימוש קודם לכן, איפשרו לסמן אזורים ולא יישובים ספציפיים, וכעת האפליקציה הבלעדית של פיקוד העורף מאפשרת שימוש רק על ידי סימון שמות יישוב ואינה כוללת במסגרת רשימת היישובים את

הכפרים הלא מוכרים, 35 במספר.

4. על כן, במסגרת פנייתנו הני"ל דרשנו כי תפעלו לאלתר להוספת שמות הכפרים הבדוים הלא מוכרים ליישומון ההתרעות של פיקוד העורף לטלפונים הניידים, שעל אף יעילותה, אינה כוללת במאגרה את שמות הכפרים הבדוים הלא מוכרים, ובשל כך, אינה מאפשרת לתושביהם להירשם ולהשתמש בשירות החיוני אותו מספקת האפליקציה ומעמידה את תושבי הכפרים הלא מוכרים בסכנת חיים ממשית.

פנייתנו מיום 15.1.2019 מצורפת למכתב זה.

5. ביום 14.4.2019 קיבלנו את התייחסותו של סא"ל שלומי ממון, רע"ן התרעה בפיקוד העורף לפניה. במסגרת התשובה נמסר כי ההתרעה בכלל נעשית בהתאמה למפת אזורי ההתרעה (פוליגונים) המצויה במערכות פיקוד העורף. וביישומון "פיקוד העורף" בפרט מבוססת על מאגר היישובים הממשלתי ומתעדכנת באופן שוטף בהתאם לדרישות ולצרכים אשר עולים מהמרחב האזרחי. לאור האמור, סא"ל ממון הביע נכונות לפתור את הפער בזה שנעביר לידי פירוט יישובים נוספים הנדרשים להגדרת אזורי התרעה ייעודים תוך ציון שמם ותיחומם הגיאוגרפי.

תשובתכם מיום 14.4.2019 מצורפת כנספח למכתב זה.

6. ביום 21.5.2019, השבנו לפנייתנו של סא"ל ממון ובירכנו על הנכונות להגדיר אזורי התרעה ייעודיים אליהם מופצת התרעה באופן סדיר. בכדי לייעל את תהליך ההתאמה ביצענו בדיקה שהעלתה כי אף אחד מהישובים הבדוים הלא מוכרים בנגב – למעט היישוב וואדי אלנעם – אינו מופיע ביישומון פיקוד העורף. כמו כן בדיקתנו העלתה שאף הישוב הוותיק והמוכר דריג'את אינו מופיע ברשימה. כמו כן ובהתאם לבקשתו, צירפנו למכתבנו טבלה הכוללת את רשימת כל 35 היישובים הלא מוכרים בנגב, וכן מפה המסמנת את המיקום הגיאוגרפי של כל אחד מאותם יישובים, כן דרשנו שעם השלמת השינויים הנדרשים למערך ההתרעות, תפורסם הודעה ליידוע התושבים.

מכתבנו מיום 21.5.2019 יחד עם רשימת היישובים הלא מוכרים וכן המפה הגיאוגרפית של היישובים מצורפים למכתב זה.

7. בעקבות ההתכתבויות שפורטו לעיל אף התקיימה פגישה משותפת ביום 11.7.2019 בין נציגות האגודה לזכויות האזרח: עו"ד גילד-חיו והמתמחה טל גרינברג לבין נציגי פיקוד העורף: רב סרן ירדן, ראש ענף אוכלוסייה בפיקוד העורף, אלוף משנה אורי שחר – סגן מפקד מחוז נגב בפיקוד העורף, גל- אחראי על טכנולוגיית ההתרעה של פיקוד העורף. בסיום הפגישה הוסכם, כי נציגות האגודה לזכויות האזרח תשלחנה בהקדם מפות מדויקות עם נקודות ציון של הכפרים הלא מוכרים.

8. בהתאם להסכמות שגובשו בפגישה, העברנו ביום 17.7.2019 את רשימת הכפרים הלא מוכרים עם תיחום פוליגוני ועם נקודות הציון של כל כפר. מאז, ועל אף ניסיונותינו לברר את התקדמות הדברים, נענינו כי הנושא בטיפול אך בפועל הדברים נותרו כשהיו.

9. מכאן דרישתנו המחודשת לקבלת עמדתכם ביחס לסוגיה שבנושא הפנייה.

התעלמות מהסכמות אליהן הגיעו הצדדים בהליך משפטי

10. נזכיר, כי אי אספקת אמצעי מיגון לכפרים הלא מוכרים, אינה סוגיה חדשה והיא נדונה

בהליך משפטי אשר הוגש על ידי האגודה לזכויות האזרח בשנת 2014, כאשר זו האחרונה הגישה עתירה לביהמ"ש העליון בדרישה לאספקת פתרונות מיגון מיידים וקבועים לכפרים הלא מוכרים בנגב. בין היתר העתירה דרשה כי יסופקו פתרונות מיגון מפני ירי טילים, לרבות הצבת מיגוניות ניידות וכן פרסום הנחיות ברורות ושוויונות לרשויות המקומיות להקמת מרחבים מוגנים ואמצעי הגנה מתאימים בכפרים (ר' בג"ץ 5019/14 **לבאד אבו עפאש ואח' נ' מפקד פיקוד העורף ואח'** (פסק דין מיום 26.3.2017)) (להלן: "**עתירת המיגוניות**").

11. בעקבות עתירת המיגוניות הציג פיקוד העורף תכנית לשיפור מיגון האוכלוסיה הבדווית במסגרתה הוחלו שיפורים באמצעי ההתרעה הקולקטיביים בטלפונים הניידים, הכשרות להעלאת המודעות, חלוקת פליירים ואף הוצבו מספר מיגוניות ביישובים הערבים הבדווים המוכרים. באשר לפריסת והקצאת המיגוניות, קבע ביהמ"ש כי "משיכת השמיכה לאזור אחד תביא לחשיפתו של אזור אחר" ולכן החליט שלא להתערב בשיקולים ובהערכות רמות הסיכון של הרשויות המוסמכות.

12. על כן, בעוד המדינה סירבה לספק אמצעי מיגון לתושבי הכפרים הלא מוכרים ומלהציב מיגוניות, **היא כן התחייבה לשיפור יתר אמצעי המיגון**. האפליקציה נשוא הפניה, מהווה חלק אינהרנטי מהתחייבות המדינה במסגרת ההליך המשפטי, בו היא התחייבה להחיל שיפורים בדרכי פעילותה. אי הכללת הכפרים הלא מוכרים ברשימת היישובים עומדת בניגוד להתחייבות הנ"ל ולהסכמות אליהן הגיעו הצדדים בהליך המשפטי ופוגעות הן בזכות לשוויון, לחיים ושלמות הגוף של התושבים.

פגיעה בזכות לחיים ושלמות הגוף

13. הזכות להגנה על החיים ועל שלמות הגוף היא זכות חוקתית, המעוגנת בסעיף 4 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, שקובע כי כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו. הזכות היא הביטוי לערך הנשגב של קדושת החיים, המעוגן אף הוא בסעיף 1 לחוק היסוד, אשר קובע את עקרונות העל, שעליהם מבוססת זכויות היסוד בשיטת המשפט הישראלי: "זכויות היסוד של האדם בישראל מושתתות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן חורין..."

14. זכות זו הוכרה בפסיקה כזכות פוזיטיבית, המטילה על רשויות המדינה חובת פעולה לשם הגנה על החיים ועל שלמות הגוף (ר' ע"א 9185/03 **טננבוים נ' הוצאות עיתון הארץ בע"מ**, פ"ד נח(1) 359,366 (2003)) הזכות לחיים עומדת לכל אדם באשר הוא. היא ניתנת לכל תושבי מדינת ישראל ובכללם תושבים הכפרים הלא מוכרים שנמצאים בטווח ירי הטילים מרצועת עזה ונתונים לסכנת פגיעה מהירי. אי אספקת מערכת התרעות לתושבי הכפרים מהווה הפרעה חמורה של הזכות החוקתית לחיים ושלמות הגוף.

פגיעה בזכות לשוויון

15. אי אספקת מערכת התרעות לתושבי הכפרים מהווה פגיעה בזכותם של תושבים אלה לשוויון. העדר אמצעי התרעה כאמור יוצר אפליה הן בהשוואה לתושבי היישובים שכוללים תשתית מוסדרת של מרחבים מוגנים והן בהשוואה לתושבים יישובים שאין בהם תשתית כזו אף פיקוד העורף מספק להם אמצעי הגנה חלופיים. לאפליה זו אין כל הצדקה עניינית

ובלי קשר למעמד התכנוני של היישוב שבו הוא מתגורר. כבר עתה נעיר, כי קיימים פתרונות טכנולוגיים המאפשרים העלאת נקודות ציון / קורדינטות של הכפרים הלא מוכרים למערכת ה-GPS, ומדובר בפתרון טכני ישים כפי שהיה בעבר עם האפליקציות הפרטיות.

16. הלכה פסוקה היא כי השוויון המעוגן בשיטת המשפט הישראלית אינו שוויון פורמאלי גרידא אלא שוויון מהותי המכוון לתוצאה: "השאלה אם נוצרו אי-שוויון והפליה תיבחן כפי שראינו על פי התוצאה, ולא על פי הכוונה. כוונה טובה אין די בה להקדים יום יפה, אין די בה כדי להועיל, אם התוצאה המתקבלת היא תוצאה של הפליה." (בג"ץ 2671/98 **שדולת הנשים בישראל נ' שר העבודה והרווחה**, פ"ד נב(3) 630, 664 (1998)).

17. על יסוד כל האמור נבקש לקבל את עמדתכם העניינית בטרם נפנה לערכאות המשפטיות ולפעול למען הכללת שמות היישובים הלא מוכרים במאגר השמות של אפליקציית ההתרעות כמבוקש ובנוסף, ועם השלמת ביצוע כל השינויים הנדרשים לאפליקציה ולמערך ההתרעות, והתאמתו לצרכים של האוכלוסייה הבדווית בנגב, נבקשכם לפרסם הודעה לתושבים בה אתם מיידעים אותם אודות השירות החיוני אותו מספקת האפליקציה, ומעודדים אותם להשתמש בה.

בכבוד רב,



סנא אבן ברי, עו"ד

העתקים:

שלומי ממון, סא"ל רע"ן התרעה, בדוא"ל: uchlusiya.m.darom@gmail.com

עו"ד איתי אופיר, יועץ משפטי למשרד הביטחון, בפקס: 03-6976746